

Микола Вікторович **ВОЗНИЙ**

аспірант, Київський національний університет технологій та дизайну

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-0044-8428>

e-mail: advokat@voznii.com.ua

АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У статті аргументовано, що про фінансово-правову природу інституту адміністрування митних платежів вказують відносини, пов'язані із забезпеченням справляння митних платежів; контролем правильності обчислення, своєчасності та повноти сплати митних платежів; застосуванням заходів із примусового стягнення митних платежів. Зроблено висновок, що адміністрування митних платежів є різновидом публічної фінансової діяльності держави, яка здійснюється митними органами і спрямована на своєчасне та в повному обсязі надходження митних платежів до Державного бюджету України.

Ключові слова: адміністрування митних платежів, фінансово-правове регулювання, публічна фінансова діяльність, податкове законодавство, митне законодавство, митні платежі

ВСТУП

Інститут адміністрування митних платежів охоплює як митно-правові, так і фінансово-правові аспекти законодавства. Особливе значення у відносинах з адміністрування митних платежів мають фінансово-правові норми. Завдяки чітким та зрозумілим фінансовим приписам у процесі адміністрування митних платежів забезпечується ефективність дій митних органів у напрямі формування публічних фондів коштів держави. Однак чинне законодавство України не розкриває сутність та особливості фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів, що зумовлює актуальність обраної проблематики та її важливе наукове та практичне значення.

Окремих питань адміністрування митних платежів присвячено праці таких вчених, як А.О. Беспалова, О.О. Добрянська, Л.О. Кошцева, М.П. Кучерявенко, Ю.В. Оніщик, Н.Ю. Пришва, Т.О. Проценко, А.В. Саленков, О.О. Семчик та ін. Однак питання сутності та особливостей фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів не є досконало вивчено, що й зумовлює актуальність тематики дослідження.

МЕТА статті – визначення сутності та особливостей фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові методи: метод системно-структурного аналізу, логіко-семантичний метод, діалектичний метод, метод узагальнення. Для з'ясування сутності та особливостей фінансово-правового регулювання адміністрування митних платежів застосовано наукові підходи до розуміння фінансово-правового регулювання.

РЕЗУЛЬТАТИ

Правовідносини, що виникають у зв'язку зі здійсненням адміністрування митних платежів, мають особливу правову природу. Аналіз законодавства України з питань митної справи дає підстави стверджувати про наявність відносин у процесі адміністрування митних платежів, які за своїм змістом є фінансово-правовими.

Фінансові правовідносини характеризуються такими особливостями: 1) вони завжди виникають та розвиваються у процесі планового утворення, розподілу і вико-

ристання державних (а також муніципальних) грошових фондів і доходів, тобто у процесі планової, публічної фінансової діяльності держави й органів місцевого самоврядування; 2) мають грошовий характер; 3) однією зі сторін завжди є сама держава в особі уповноваженого органу, що здійснює від її імені й під контролем держави дії владного характеру; 4) їх виникнення, зміна і припинення завжди відбуваються на підставі нормативно-правового акту; 5) ці відносини завжди пов'язані з публічними коштами; 6) властивий владно-майновий (або державно-владний) характер; 7) це вольові відносини, оскільки одну сторону (владний орган) завжди наділено владними повноваженнями. Фінансові правовідносини виникають у процесі публічної фінансової діяльності держави. Одним зі суб'єктів цих правовідносин має бути відповідний орган державної влади. У митній сфері таким уповноваженим державою органом, що здійснює від її імені й під контролем держави дії владного характеру, є митні органи. У галузі фінансів митні органи постають як уповноважені органи публічної влади, однією із функцій яких є адміністрування митних платежів [1, с. 72–74].

Відповідно до ч. 2 ст. 544 Митного кодексу (МК) України одним із завдань митних органів є забезпечення справляння митних платежів, контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти їх сплати, застосування заходів з їх примусового стягнення у межах повноважень, визначених цим Кодексом, Податковим кодексом (ПК) України та іншими актами законодавства України [2]. З цього положення МК України випливає, що адміністрування митних платежів здійснюється як на підставі норм митного, так і податкового законодавства.

Забезпечення справляння митних платежів полягає у сукупності дій митних органів та платників, які спрямовано на виконання обов'язку зі сплати митних платежів особами, на яких покладається такий обов'язок. Відповідно до ч. 2 ст. 1 МК України відносини, пов'язані зі справлянням митних платежів, регулюються цим Кодексом, ПК України та іншими законами України з питань оподаткування [2]. У ч. 2 ст. 270 МК України передбачено, що правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, іншими (крім мита) митними платежами, встановлюються ПК України з урахуванням особливостей, що визначаються

цим Кодексом [2]. У ч. 3 ст. 270 МК України встановлено, що особливості оподаткування митними платежами товарів, поміщених у відповідний митний режим, визначені у ст. 286 та розділі V цього Кодексу, а також у розділах V і VI ПК України [2]. Отже, обчислення, декларування та сплата таких митних платежів, як податок на додану вартість (ПДВ) із ввезених на митну територію України товарів (продукції) та акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) здійснюється згідно з ПК України з урахуванням особливостей, визначених у МК України.

Контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти сплати митних платежів полягає у сукупності заходів митних органів з метою дотримання законодавства України з питань митної справи. Такий контроль здійснюється шляхом проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань митної справи, зокрема своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів. Порядок проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань митної справи, зокрема своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів, передбачено у ст.ст. 345-355 МК України. Перевірка своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати таких митних платежів, як ПДВ із ввезених на митну територію України товарів (продукції) та акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) здійснюється з урахуванням положень, передбачених ПК України: елементи цих митних платежів (розділи V, VI), строк давності проведення перевірки (ст. 102), строк збереження документів (п.п. 44.3-44.5 ст. 44), процедура оформлення податкового повідомлення-рішення (ст. 58).

В юридичній науці слушно відмічено, що контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти сплати митних платежів, є одним із напрямів публічного фінансового контролю [3, с. 111-112]. Публічний фінансовий контроль – це регламентована правовими нормами цілеспрямована діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, міжнародних організацій, інших суб'єктів з перевірки своєчасності і точності надходження коштів до банків, до бюджетів та інших публічних фондів коштів, правильності й ефективності використання коштів і матеріальних ресурсів бюджетних організацій, публічних установ тощо [4, с. 64]. Отже, публічний фінансовий контроль у митній сфері являє собою вид публічного фінансового контролю і містить у собі всі сутнісні ознаки останнього. Водночас він має деякі специфічні риси, що відрізняють його від інших напрямів контрольної діяльності та полягають в особливостях його об'єкта, предмета, суб'єктів контролю, цілей і завдань, а також форм і методів здійснення. Предметом правового регулювання публічного фінансового контролю у митній сфері є суспільні відносини з перевірки законності, своєчасності, точності, обґрунтованості та повноти надходження доходів до бюджету, що формуються у митній сфері, а також цільового та ефективного їх використання [5, с. 373].

З огляду на викладене, контроль за сплатою митних платежів є невід'ємним складником адміністрування митних платежів та видом публічного фінансового

контролю, оскільки такий контроль здійснюється у процесі формування грошових коштів і його спрямовано на наповнення Державного бюджету України за рахунок митних платежів, що справляються під час переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Основними завданнями контролю за сплатою митних платежів є:

1) перевірка достовірності заявлення декларантом митному органу точних відомостей про товари та транспортні засоби, необхідних для здійснення митного контролю та митного оформлення з метою своєчасного, повного нарахування та сплати митних платежів під час переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України;

2) перевірка фактичної їх сплати;

3) у разі невиконання декларантом фінансових зобов'язань перед державою вжиття заходів, передбачених законодавством з їх примусового стягнення, а також нарахування фінансових санкцій за порушення граничних строків сплати узгоджених податкових зобов'язань та пені після закінчення установлених строків погашення узгодженого податкового зобов'язання на суму податкового боргу [6, с. 12]. Основна мета контролю за сплатою митних платежів полягає у забезпеченні належного контролю за формуванням державних доходів у вигляді митних платежів.

Заходи з примусового стягнення митних платежів застосовуються виключно відповідно до норм податкового законодавства. У ч. 1 ст. 303 МК України встановлено, що у разі несплати або неповної сплати митних платежів у встановлений строк такі платежі стягуються в порядку та строки, визначені ПК України [2]. Крім цього, слід зазначити, що згідно з ч. 1 ст. 302 МК України після закінчення встановлених строків сплати митних платежів на суму податкового боргу нараховується пеня у розмірі та порядку, визначених ПК України [2]. Якщо платник податків не сплачує своєчасно суму митних платежів, то ця сума коштів визнається податковим боргом, яка разом з перерахованими пенями утворює податкову заборгованість платника податку перед державою. У такому разі митні органи застосовують до платника податків низку забезпечувальних способів виконання обов'язку зі сплати митних платежів з метою надходження коштів до Державного бюджету України. Засоби забезпечення виконання обов'язку зі сплати митних платежів застосовуються переважно тоді, коли платник податків уже здійснив правопорушення – свідомо або через помилку, необачність тощо [7, с. 303]. Отже, порядок та особливості застосування заходів з примусового стягнення митних платежів врегульовано ПК України.

Так, відносини, пов'язані із забезпеченням справляння митних платежів, контролем правильності обчислення, своєчасності та повноти їх сплати, застосування заходів з їх примусового стягнення, регламентовані нормами податкового законодавства, і це дає підстави стверджувати про їх фінансово-правову природу.

Враховуючи викладене, доходимо до висновку, що адміністрування митних платежів є одним із різновидів публічної фінансової діяльності держави [8, с. 295; 9, с. 102], яка здійснюється митними органами. Публічна фінансова діяльність – це заснована на правових нормах планова діяльність держави, її органів, органів місцевого

самоврядування, інших суб'єктів, які представляють публічний фінансовий інтерес, з акумулювання (мобілізації), розподілу, контролю, використання фондів коштів, які є частиною валового національного доходу країни й необхідні для виконання завдань і функцій держави та органів місцевого самоврядування [4, с. 52]. Відповідно публічна фінансова діяльність митних органів – це планова та систематична діяльність у процесі мобілізації, розподілу, перерозподілу й використання публічних фондів коштів з метою виконання покладених на них завдань і функцій у митній сфері [10, с. 442]. Публічна фінансова діяльність митних органів з адміністрування митних платежів полягає у здійсненні митними органами заходів, спрямованих на своєчасне та в повному обсязі надходження митних платежів до Державного бюджету України.

ВИСНОВКИ

Отже, адміністрування митних платежів є важливим

напрямом діяльності митних органів, оскільки митні платежі є джерелом формування доходів Державного бюджету України. Проведений аналіз законодавства України з питань митної справи дає підстави стверджувати про наявність відносин у процесі адміністрування митних платежів, які за своїм змістом є фінансово-правовими. Про фінансово-правову природу інституту адміністрування митних платежів вказують відносини, пов'язані із забезпеченням справляння митних платежів; контролем правильності обчислення, своєчасності та повноти сплати митних платежів; застосуванням заходів з примусового стягнення митних платежів. У зв'язку з цим необхідно констатувати, що адміністрування митних платежів є різновидом публічної фінансової діяльності держави, яка здійснюється митними органами і яку спрямовано на своєчасне та в повному обсязі надходження митних платежів до Державного бюджету України.

Список використаних джерел

1. Оніщик Ю.В. Правове регулювання митних відносин в Україні та в країнах Європейського Союзу: фінансово-правовий аспект: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2014. 439 с.
2. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
3. Оніщик Ю.В. Митний контроль як вид фінансового контролю. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Правознавство*. 2012. Випуск 628. С. 109-112.
4. Музика-Стефанчук О.А., Якимчук Н.Я. Сучасне фінансове право. Право публічних фінансів. Київ, 2024. 656 с.
5. Оніщик Ю.В. Інститут публічного фінансового контролю у митній сфері: поняття, особливості, види. *Держава і право*. 2012. Вип. № 57. С. 368–373.
6. Копцева Л.О. Фінансовий контроль у митній справі: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2012. 18 с.
7. Самсін І.Л. Податкове зобов'язання в механізмі фінансово-правового регулювання (методологічний аспект): дис. ... докт. юрид. наук. Харків, 2014. 393 с.
8. Оніщик Ю.В. Адміністрування митних платежів як напрям фінансової діяльності держави. *Фіскальна політика: теоретичні та практичні аспекти юридичної науки*: Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (24 листопада 2017 р.). Вінниця, 2017. С. 294-295.
9. Озеруга О.В. Адміністрування митних платежів як фінансово-правовий інститут. *Приватне та публічне право*. 2019. № 3. С. 101–104.
10. Оніщик Ю.В. Митні органи України як суб'єкти публічної фінансової діяльності. *Держава і право*. 2013. Вип. 58. С. 438–443.

References

1. Onishchuk Y.V. Legal regulation of customs relations in Ukraine and in the countries of the European Union: financial and legal aspect: dis. ... Doctor of legal sciences: 12.00.07. Kyiv, 2014. 439 p. (in Ukrainian).
2. Customs Code of Ukraine: Law of Ukraine dated March 13, 2012. No. 4495-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (in Ukrainian).
3. Onishchuk Y.V. Customs control as a type of financial control. *Scientific Bulletin of Chernivtsi University: Collection of scientific works: Law*. 2012. Issue 628. pp. 109-112. (in Ukrainian).
4. Muzyka-Stefanchuk O.A., Yakymchuk N.Y. Modern financial law. Public finance law. Kyiv, 2024. 656 p. (in Ukrainian).
5. Onishchuk Y.V. Institute of public financial control in the customs sphere: concept, features, types. *State and law*. 2012. Issue No. 57. P. 368–373. (in Ukrainian).
6. Koptseva L.O. Financial control in customs affairs: dis. abstract ... PhD in legal sciences: 12.00.07. Odesa, 2012. 18 p. (in Ukrainian).
7. Samsin I.L. Tax liability in the mechanism of financial and legal regulation (methodological aspect): dis. ... Doctor of legal sciences: 12.00.07. Kharkiv, 2014. 393 p. (in Ukrainian).
8. Onishchuk Y.V. Customs administration as a direction of the state's financial activity. *Fiscal policy: theoretical and practical aspects of legal science*: Collection of abstracts of the International scientific and practical conference (November 24, 2017). Vinnytsia, 2017. pp. 294-295. (in Ukrainian).
9. Ozeruha O.V. Customs Payment Administration as a Financial and Legal Institution. *Private and Public Law*. 2019. No. 3. pp. 101–104. (in Ukrainian).
10. Onishchuk Y.V. Customs authorities of Ukraine as subjects of public financial activity. *State and Law*. 2013. Issue 58. pp. 438–443. (in Ukrainian).

Mykola VOZNYI

postgraduate student, Kyiv National University of Technology and Design

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-0044-8428>

e-mail: advokat@vozyi.com.ua

ADMINISTRATION OF CUSTOMS PAYMENTS AS AN OBJECT OF FINANCIAL AND LEGAL REGULATION

The paper is devoted to the essence and features of the financial and legal regulation of the institution of customs payment administration.

Based on the norms of the legislation of Ukraine on customs issues, the existence of relations in the process of administering customs payments has been established, which are financial and legal in nature. It is argued that the financial and legal nature of the institution of administering customs payments is indicated by relations related to ensuring the collection of customs payments; control over the correctness of the calculation, timeliness and completeness of the payment of customs payments; application of measures for the forced collection of customs payments.

It is noted that ensuring the collection of customs payments consists of a set of actions of customs authorities and payers aimed at fulfilling the obligation to pay customs payments by persons who are subject to such an obligation. It is emphasized that the calculation, declaration and payment of such customs payments as value added tax on goods (products) imported into the customs territory of Ukraine and excise tax on excisable goods (products) imported into the customs territory of Ukraine are carried out in accordance with the Customs Code of Ukraine, considering the features specified in the Tax Code of Ukraine.

It is argued that control over the payment of customs payments is an integral part of the administration of customs payments and a type of public financial control, since such control is carried out in the process of forming funds and is aimed at replenishing the State Budget of Ukraine at the expense of customs payments collected during the movement of goods and vehicles across the customs border of Ukraine.

It was emphasized that measures to enforce the collection of customs payments are applied exclusively in accordance with the norms of tax legislation.

It is concluded that the administration of customs payments is a type of public financial activity of the state, which is carried out by customs authorities and is aimed at the timely and full receipt of customs payments to the State Budget of Ukraine.

Keywords: *administration of customs payments, financial and legal regulation, public financial activities, tax legislation, customs legislation, customs payments*